

Η οικογενειακή ιεραρχία και οι εντολές προς τα παιδιά

[Ορθοδοξία](#) / [Κοινωνικά θέματα](#)

[Ηλίας Λιαμής, Σύμβουλος Ενότητας Πολιτισμού](#)

Διαταγή σημαίνει διαταγή. Τελεία και παύλα. Είναι μία απόφαση που πηγάζει από τη βούληση αυτού που την εκφέρει και απευθύνεται σε αυτόν που οφείλει να την εκτελέσει. Είναι επομένως μία απόφαση η οποία εδραιώνει μία ιεραρχία, η σπουδαιότητα της οποίας δεν αμφισβητείται πλέον από κανέναν παιδαγωγό.

Μία διαταγή δεν δίδεται με σκοπό να αιτιολογηθεί αλλά με σκοπό να εκτελεστεί. Κι αν σε κάποιες περιπτώσεις κρίνουμε ότι χρειάζεται αιτιολόγηση, αυτό θα γίνει μετά την εκτέλεση της διαταγής. Ζητάμε, για παράδειγμα, από τον Δημήτρη να στρώσει το τραπέζι. Αυτός ζητάει να μάθει το λόγο αυτής της απόφασης, επειδή συνήθως το τραπέζι το στρώνει η αδελφή του η Σοφία και εκείνος το μαζεύει. Του λέμε λοιπόν να κάνει πρώτα αυτό που του ζητάμε πράγμα που διασφαλίζει την ιεραρχία και μετά του εξηγούμε. Μόλις εκτελέσει τη διαταγή, μπορούμε να του πούμε ότι η Σοφία θα κοιμηθεί απόψε στη γιαγιά ή... οτιδήποτε άλλο. Η εξήγηση που δίνεται ταυτόχρονα με την εντολή υπονομεύει την ιεραρχία και πηγάζει λίγο-

πολύ από τη διάθεση μας να θέλξουμε το παιδί. Κάτι αντίστοιχο συμβαίνει όταν, σε μία εντολή, ζητάμε τη συγκατάθεση του:

«Δεν θα ψάξεις στην τσάντα μου, εντάξει;»

«Θα καθίσεις εδώ και θα περιμένεις, σύμφωνοι;»

«Θα μου δώσεις πίσω το κινητό μου, έτσι;»

Οι φράσεις αυτές δεν είναι απλώς γλωσσικά αντανακλαστικά που εκδηλώνονται σε συγκεκριμένες περιπτώσεις. Φανερώνουν μία νοοτροπία εξαιρετικά αντιπαραγωγική και νοσηρή: πρόκειται για την επιθυμία μας να είμαστε αρεστοί, για το φόβο μας να μη γίνουμε μισητοί, για την πίστη μας στις αρετές μιας ψευδοδημοκρατίας, που διατείνεται ότι μπορεί να αψηφίσει τη διαφορά των γενεών και των ευθυνών.

Άλλωστε είναι λάθος να πιστεύουμε ότι το παιδί θα αρκεστεί στην εξήγηση που θα του δώσουμε. Το παιδί, το οποίο νιώθει την ανάγκη να δοκιμάσει τη στερεότητα των τοιχίων, θα προχωρήσει, πιο μακριά πιστεύοντας, παρά την απείθαρχη στάση του, ότι θα ξαναβρεθεί με ασφάλεια στη θέση του. Θα γενικεύσει τη στάση που του χάρισε την εξήγηση οδηγώντας το γονιό σε απολογία για τη δική του στάση με τις παρεπόμενες συνέπειες, οι οποίες σε καμία περίπτωση δεν θα είναι θετικές. Γιατί ο γονιός που δικαιολογείται, ανάγει το παιδί σε κριτή του, αντιστρέφοντας αυτόματα την ιεραρχία των σχέσεων. Όμως, αυτή η ιεραρχία προσφέρει στο παιδί ένα αίσθημα ασφάλειας: ο γονιός βρίσκεται πάνω από εκείνο και επομένως θα

πεθάνει πριν από αυτό. Άρα, όσο ο γονιός είναι ζωντανός, το παιδί δεν έχει λόγο να φοβάται ότι θα πεθάνει. Όταν ο γονιός αντιστρέφει την ιεραρχία είναι σαν να αποσύρει την προστασία που παρέχει ενάντια στο θάνατο, αφήνοντας ξανά το παιδί έκθετο στην απειλή του θανάτου.

Οι γονείς δεν πρέπει λοιπόν σε καμία περίπτωση και για κανένα λόγο να δικαιολογούνται για τις αποφάσεις τους στα παιδιά τους. Στην αντίθετη περίπτωση, μία συζήτηση με πρόσχημα την κατανόηση ή την επικοινωνία εύκολα μπορεί να καταλήξει σε απολογία εκ μέρους του γονιού προς το παιδί τους.

Από την άλλη, η έκφραση της διαταγής δεν σημαίνει αυτομάτως και αυταρχικότητα. Αντίθετως, η επίγνωση της θέσης στην ιεραρχία εκ μέρους του γονιού τον οδηγεί σε βεβαιότητα και σε νηφαλιότητα. Οι αυταρχικές συμπεριφορές υποδηλώνουν πάντοτε ανασφάλεια του ενήλικου, κάτι που γίνεται αμέσως αντιληπτό από το παιδί. Τότε η βλάβη είναι διπλή: όχι μόνον, υπογείως, καταρρέει οικογενειακή ιεραρχία, αλλά και ενεργοποιούνται ανακλαστικά αντίδρασης εκ μέρους του παιδιού εξαιτίας της απώλειας της ασφάλειάς του.

Είναι λοιπόν απαραίτητο, κάθε έκφραση διαταγής να συνοδεύεται από εσωτερική συγκρότηση του ενήλικα. Με την προϋπόθεση αυτή, η διαταγή θα εμποτίζεται με στοργή, αλλά και με απόλυτο σεβασμό στην προσωπικότητά του ξεχωριστού ανθρώπου που ο γονιός έχει ενώπιον του, ασχέτως εάν η ηλικία του παιδιού του το τοποθετεί σε χαμηλότερη θέση στην οικογενειακή ιεραρχία.

Βασική πηγή: Aldo Nouri, *Εκπαιδύοντας τα παιδιά. Όρια στην παιδική παντοδυναμία*. Εκδ. ΚΕΛΕΥΘΟΣ

<https://bit.ly/3xgOqpg>